

EHKÄPÄ-

EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ KUULUU KAIKILLE

Forssan seudun ehkäisevän päihdetyön toimintasuunnitelma

v. 2019-2021

Forssan seudun
EPT-VERKOSTO

Forssan seudun ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöverkosto

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto

1. Ehkäisevä päihdetyö

1.1 Yleistä

1.2 Laki ohjaa kuntien työtä

1.3 Ehkäisevän työn koordinaatio Forssan seudulla

1.3.1 Yhdyshenkilöverkosto

1.3.2 Yhdyshenkilöiden tehtävät

1.3.3 Pakka -työ

2. Ehkäisevä työ kuuluu kaikille

3. Tavoitteet vuosille 2019-2021

Johdanto

Joulukuussa 2015 voimaan tulleen ehkäisevän päihdetyön järjestämistä koskevan lain (523/2015) tavoitteena on edistää terveyden ja hyvinvoinnin tasa-arvoa varmistamalla ehkäisevän työn toimintaedellytykset koko maassa sekä tukemalla erityisesti kunnissa ja alueilla tehtävän työn kehittämistä ja tehostamista. Laki kokoaa yhteen alkoholin riskikäyttöön, huumausaineiden ja tupakkatuotteiden käyttöön ja rahapelaamiseen liittyvät haitat ja niiden ehkäisy. Lain piiriin kuuluvat myös kaikki päihtymiseen käytettävät aineet, kuten lääkkeiden väärinkäyttö ja muuntohuumeet sekä sähkösavuke ja muut nikotiinituotteet, joita ei ole määritelty lääkkeiksi. (Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma, 2015.)

Tärkein ehkäisevän päihdetyön toimija on kunta. **Ehkäisevän päihdetyön laissa säädetään ne toimet, jotka jokaisessa kunnassa tulee vähintään toteuttaa ehkäisevän päihdetyön järjestämiseksi.** EPT-laki määrittelee siis kuntien ehkäisevälle päihdetyölle perusrakenteet ja -tehtävät, mutta kunnat voivat valita miten työtä käytännössä toteuttavat. Työn lähtökohtana ovat kunnan päihdetilanne sekä olemassa oleva tieteellinen näyttö ja hyvät käytännöt. (Ehkäisevän päihdetyön laki ja toimintaohjelma – tietoa kuntapäätäjälle, 2016)

Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelmassa (2015) todetaan, että ehkäisevä päihdetyö voi olla kattavaa, vaikuttavaa ja kustannustehokasta vain, jos työtä tehdään seuraavien painopisteiden mukaisesti:

- ehkäisevän päihdetyön valtakunnalliset, alueelliset ja paikalliset rakenteet ovat kunnossa
- haitoista viestitään tutkittuun tietoon perustuen yksilöiden valintojen ja sosiaali- ja terveystieteiden tueksi
- riskikäyttö ja haitat tunnistetaan ja tukea tarjotaan varhaisessa vaiheessa
- paikallista alkoholi-, tupakka- ja rahapelipolitiikkaa toteutetaan suunnitellusti ja laajassa yhteistyössä
- haittojen ehkäisyyn panostetaan lähiyhteisöissä
- ammattilaisilla on riittävästi ehkäisevän päihdetyön osaamista.

Kunta määrittelee ehkäisevän päihdetyön tavoitteet, toimenpiteet ja resurssit osana kuntastrategiaa ja hyvinvointikertomusta. Kunnallisen tai alueellisen ehkäisevän päihdesuunnitelman laatiminen ja yhdistäminen kunnan/seutukunnan hyvinvointikertomukseen on esimerkki hyvästä käytännöstä, jolla voidaan tukea verkostomaisen työn johtamista ja yhteensovittamista.

Ehkäisevää päihdetyötä johdetaan kansallisesti Sosiaali- ja terveysministeriön toimesta. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tehtävänä on ohjata ja kehittää ehkäisevää päihdetyötä kansallisesti. Maakunta tulee jatkossa huolehtimaan nykyisin aluehallintovirastoille kuuluvasta ehkäisevän 5 päihdetyön alueellisesta ohjauksesta ja tuesta kunnille sekä lisäksi ehkäisevästä päihdetyöstä ehkäisevissä ja korjaavissa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. Osana sote- ja maakuntauudistusta maakunnalle määritetään tehtävät, joiden mukaisesti se ohjaa alueensa ehkäisevää päihdetyötä, suunnittelee ja kehittää sitä yhteistyössä muiden viranomaisten ja yhteisöjen kanssa sekä tukee alueensa kuntia ehkäisevän päihdetyön toteuttamisessa ja kehittämisessä. Ehkäisevä päihdetyö kuuluu maakunnassa osaksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja johtamista. Maakunta sisällyttää ehkäisevän päihdetyön muun muassa osaksi toimintaa ohjaavia suunnitelmia, alueellista hyvinvointikertomusta sekä arvioi ennalta päätösten vaikutuksia päihdehaittoihin väestöryhmittäin. (Tiedä ja toimi, 2017.)

1. Ehkäisevä päihdetyö

1.1 Yleistä

Ehkäisevän päihdetyön järjestämistä koskevan lain (ept-laki 523/2015) tavoitteena on edistää terveyden ja hyvinvoinnin tasa-arvoa varmistamalla ehkäisevän työn toimintaedellytykset koko maassa sekä tukemalla erityisesti kunnissa ja alueilla tehtävän työn kehittämistä ja tehostamista.

Käytännössä ehkäisevä päihdetyö on päihteiden aiheuttamien haittojen ehkäisyä ja vähentämistä. Ehkäisevän työn tavoitteena on vähentää päihteiden kysyntää, saatavuutta, tarjontaa ja päihdehaittoja sekä edistää terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia. Ehkäisevä päihdetyö kohdistuu alkoholiin, huumausaineisiin, tupakkaan ja muihin päihtymiseen käytettyihin aineisiin. Työn piiriin kuuluvat myös rahapeliriippuvuus ja muut toiminnalliset riippuvuudet.

Ehkäisevää päihdetyötä toteutetaan vaikuttamalla:

- päihteitä koskeviin tietoihin, asenteisiin ja oikeuksiin
- päihdehaitoilta suojaaviin tekijöihin ja riskitekijöihin
- päihteiden käyttötapoihin, saatavuuteen, tarjontaan ja haittoihin.

(THL 2018)

Ehkäisevä työ kuuluu kaikille. Työn lähtökohtana on edistää kaikkien kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia, sekä tunnistaa riskejä varhaisessa vaiheessa. Oleellista on myös varmistaa tuki ja hoitoonohjaus yhteisesti sovitulla tavalla. On tarkoituksenmukaista, että jokaisella työntekijällä, toimialasta tai työstä riippumatta, on käytössään riskien kartoittamiseen tarvittavat välineet sekä tieto tuki- ja jatkohoitopalveluista.

1.2 Laki ohjaa kuntien työtä

Vuoden 2015 joulukuussa voimaan tullut ehkäisevän päihdetyön järjestämistä koskeva laki määrittelee selkeästi kunnan vastuun ehkäisevässä päihdetyössä (523/2015, 5§). Ko. laki on tullut voimaan 1.12.2015 ja sillä kumotaan raittiustyölaki (828/1982).

Lain mukaan kunta huolehtii ehkäisevän päihdetyön tarpeen mukaisesta organisoinnista alueellaan ja nimittää tehtävistä vastaavan toimielimen sekä edistää toimia eri hallinnonaloilla. Toimielin voi toimia esim. kuntayhtymän sisällä monialalaisena yhteistyönä.

Toimielimen tehtävänä on:

- 1) huolehtia kunnan päihdeolojen seurannasta ja niitä koskevasta tiedotuksesta;
- 2) huolehtia siitä, että päihdehaittoja ja niiden vähentämistä koskevaa tietoa tarjotaan yksityisille henkilöille ja koko väestölle;
- 3) lisätä ja tukea päihdehaittoja ehkäisevien toimien osaamista kaikissa kunnan tehtävissä;
- 4) esittää ja edistää ehkäisevän päihdetyön toimia kunnan hallinnossa, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollossa, sivistys-, liikunta- ja nuorisotoimessa sekä elinkeinotoimessa;
- 5) huolehtia siitä, että 4 kohdassa tarkoitetut kunnan toimet sovitetaan yhteen poliisin, alkoholilain (1143/1994) ja tupakkalain (693/1976) noudattamisen valvonnan, elinkeinoelämän ja erityisesti ehkäisevään päihdetyöhön osallistuvien yleishyödyllisten yhteisöjen ehkäisevään päihdetyöhön kuuluvien ja sitä tukevien toimien kanssa.

Kunnan ehkäisevään päihdetyöhön sovelletaan lisäksi, mitä terveydenhuoltolain (1326/2010) 11 ja 12 §:ssä säädetään terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä sekä sitä koskevasta suunnittelusta ja raportoinnista.

Lisäksi suositusten mukaan monialaiseen toimintaan perustuva ehkäisevä päihdetyö tarvitsee **koordinaatiota**. Tavallisimmin paikallista toimintaa nimetään koordinoimaan ehkäisevän päihdetyön **yhdyshenkilö**, joka toimii kuntatasolla. 84% Suomen kunnista ehkäisevää päihdetyötä koordinoi nimetty yhdyshenkilö. Tulevaisuuden ehkäisevää päihdetyötä ennakoitimenetelmällä hahmotelleet asiantuntijat arvioivat koordinaattorin tehtävän kunnissa ensisijaisen tärkeäksi ehkäisevän päihdetyön kokonaisuuden tehokkaan hoitamisen kannalta. (Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma, 2015.)

Tällä hetkellä Forssan seudulla toimii Forssan seudun ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöverkosto. Verkostoon kuuluvat edustajat jokaisesta kunnasta sekä EHYT ry:stä, FSHKY:n A-klinikalta, terveyden edistämistyöstä, opiskelija- ja kouluterveydenhuollosta ja poliisin Ankkuri-tiimistä.

Taulukko 1. Lakisääteinen toiminta kunnissa (tilanne 8-2018)

Kunta	Toimielin (5 §)	Yhdyshenkilö	Seutukoordinaatio/ yhdyshenkilöverkosto
Forssa		x	x
Humppila	x	x	x
Jokioinen	x	x	x
Tammela	x	x	x
Ypäjä	x	x	x

1.3 Ehkäisevän työn seudullinen koordinaatio Forssan seudulla

Forssan seudun ehkäisevän päihdetyön koordinaatiosta vastaa seudullinen yhdyshenkilöverkosto. Ehkäisevää työtä on Forssan seudulla tehty verkostomaisesti eri tavoin vuodesta 2003 alkaen. Nykyinen yhdyshenkilöverkosto-malli on ollut käytössä vuodesta 2004.

1.3.1 Yhdyshenkilöverkosto

Ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöverkosto huolehtii seutukunnallisen yhteistyön toteutumisesta, tiedon välittämisestä sekä toiminnan kehittämistä. Verkoston tukee omalla toiminnallaan kunnissa tehtävää ehkäisevää päihdetyötä mm. viestimällä, tekemällä seutukunnallista yhteistyötä laajasti eri toimijoiden kanssa ja järjestämällä koulutusta kuntalaisille ja yöntekijöille.

Yhdyshenkilöverkostoon kuuluu kuntien, hyvinvointikuntayhtymän, järjestöjen ja poliisin edustajia (taulukko 2). Ryhmä kokoontuu 8-10 krt vuodessa.

FSHKY

Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä tuottaa sosiaali- ja terveystyöt, päihde- ja mielenterveys palvelut sekä ympäristöterveydenhuollon Forssa, Humppilan, Jokioisten, Tammelan ja Ypäjän alueella.

EHYT ry

Seudullinen ehkäisevä päihdetyö tekee tiivistä yhteistyötä myös valtakunnallisesti, tärkeimpänä yhteistyökumppaninaan EHYT ry. EHYT ry:n Etelä-Suomen aluekoordinaattori on yhdyshenkilöverkoston jäsen.

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry toimii koko maassa ja koko väestön parissa terveiden elämäntapojen edistämiseksi. Työ ulottuu lapsista ja nuorista työ-

ja eläkeikäisiin. EHYT ry panostaa tehokkaaseen yhteiskuntavaikuttamiseen, mutta ennen kaikkea myös vahvaan läsnäoloon ja ihmisten kohtaamiseen elämän eri alueilla. EHYT ry toimii myös päihdetyötä tekevien järjestöjen yhteistyön koordinaattorina.

Alkoholiin, tupakkaan ja huumeisiin liittyvän ehkäisevän työn ohella EHYT ry ehkäisee pelaamisesta syntyviä haittoja. Samalla se vaikuttaa koko yhteiskuntamme hyvinvoinnin kehittämiseen.

ANKKURI-tiimi

Ankkuri on Hämeen poliisilaitoksella, Forssan poliisiasemalla, toimiva seudullinen moniammatillinen tiimi, johon kuuluu poliisi, sosiaalityöntekijä ja psykiatrinen sairaanhoitaja.

- Poliisin tehtäviin kuuluu alaikäisten tekemien rikosten esitutkinta. Näihin sisältyvät myös alle 15-vuotiaiden nuorten tekemien rikosten tutkin ja nuorten puhuttelu. Poliisin vastuulle kuuluu lisäksi lähisuhde- ja perheväkivallan esitutkinta.
- Sosiaalityöntekijä vastaa sekä alaikäisten rikostentekijöiden että perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa koskevien lastensuojeluilmoitusten käsittelystä ja lastensuojelutarpeen selvittämisestä. Sosiaalityöntekijä arvioi kokonaisvaltaisesti perheen tilannetta ja ohjaa tarkoituksenmukaiseen avun piiriin
- Psykiatrinen sairaanhoitaja arvioi asiakkaiden mielenterveyden tilaa ja päihteidenkäyttöä sekä mahdollista hoidon ja tuen tarvetta. Hän huolehtii siitä, että heidät ohjataan tarvittaessa eteenpäin oikeanlaisiin palveluihin. Psykiatrinen sairaanhoitaja tapaa asiakkaita yksilökäynneillä sekä toimi työparina lastensuojelun asioiden käsittelyssä.
- Tiimin tavoitteena on myös sisäisen turvallisuuden lisääminen moniammatillisella yhteistyöllä.

Taulukko 2. Ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöverkosto 1-2019

1.3.2 Yhdyshenkilöiden tehtävät

Ehkäisevän päihdetyön paikallista koordinaatiota tukee **vastuuhenkilön** nimittäminen kunnan keskushallintoon sekä koordinaatiosta vastaavan tahon, kuten **yhdyshenkilön** nimittäminen. (Warpenius 2002).

- Yhdyshenkilö toimii kunnassa paikallisena ehkäisevän päihdetyön asiantuntijana tuntien aiheeseen liittyvät keskeiset lait, linjaukset ja kriteerit sekä menetelmät, työkalut ja aineistot
- Yhdyshenkilö huolehtii yhteistyöstä ja ajankohtaisen kuntakohtaisen informaation jakamisesta kuntapäätäjille ja kunnan eri toimialoille
- Yhdyshenkilö tekee verkostotyötä mm. sosiaali- ja terveydenhuollon, oppilashuollon, oppilaitosten, vapaa-aikatoimen, poliisin, järjestöjen ja seurakuntien kanssa (esim. koulutukset, tapahtumat, yhteiset toimintatavat).
- Yhteistyötä tehdään myös alkoholi- ja ympäristöterveydenhuollon tarkastajien sekä alkoholia, tupakkatuotteita ja rahapelejä tarjoavien elinkeinojen edustajien kanssa (ks. Pakka-työ)
- Yhdyshenkilö toimii myös paikallisena kontaktina seudun (tulevan sote-alueen), aluehallintoviraston ja THL:n kehittäjäverkoston välillä.

(Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma, 2015.)

1.3.3 Pakka-työ

Forssan seudulla ehkäisevää päihdetyötä ohjaa osaltaan Pakka –työ. Paikallinen alkoholipolitiikka-toimintamalli (Pakka) on suomalainen sovellus päihdehaittoja ehkäisevälle paikalliselle työlle. Sitä on toteutettu useiden vuosien ajan alkoholihaittojen ehkäisyyn liittyen ja se on levinnyt useille alueille Suomessa. Toimintamallia on laajennettu tupakka- ja rahapelihaittojen ehkäisyyn näkökulmilla.

Paikallistoiminta on yhteisötoimintaa, joka pyrkii muuttamaan yhteisöjä ja ympäristöjä, ja sitä kautta ohjaamaan ja tukemaan yksilön ratkaisuja terveyttä ja hyvää elämää suojaavaan suuntaan.

Päihdehaitat kohdataan ja pitkälti maksetaan paikallisella tasolla. Paikallisesti toteutetut ehkäisevän päihdetyön tapahtumat, esim. Tipaton tammikuu –tapahtuma, herättävät kansalaisia huomaamaan alkoholin, tupakan ja rahapelien aiheuttamia haittoja omassa elinympäristössään.

Pakka-toimintamallissa korostuu laaja yhteistyö avaintoimijoiden kesken. Tavoitteena on saada viranomaisten virallisen kontrollin rinnalle yhteisön sosiaalinen kontrolli.

Forssan seudun ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöverkosto koordinoi Pakka-toimintaa:

- Koulunpäätöspäivän alla yhdeksäsluokkalaisille ja heidän huoltajilleen jaetaan kotitiedote, koskien alaikäisten alkoholikokeiluja ja alkoholin välittämistä alaikäiselle,
- Ostokokeet (tavoitteena toteuttaa n. neljän vuoden välein)
- Päihdetilannekyselyt (tavoitteena toteuttaa n. neljän vuoden välein)
- Forssan seudulla kokoontuu anniskelutyöryhmä ja tarjontatyöryhmä. Ryhmien toiminnan perustana on tieto kunnan tai alueen päihdetilanteesta.
- Erityistä huomiota kiinnitetään etenkin anniskeluun ja myyntiin liittyviin haasteisiin. Käytännössä ryhmissä suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä elinkeinon ja viranomaisten kanssa toimenpiteitä, joiden tavoitteena on alkoholia, tupakkaa ja rahapelejä ohjaavan lainsäädännön toteutuminen ja haittojen minimointi.

Valtakunnalliseen Pakka-kehittäjäverkostoon osallistuvat Jokioisten ja Tammelan yhdyshenkilöt.

(Käsikirja yhdessä toteutettavaan Pakka-toimintamalliin, 2013).

2. Ehkäisevä työ kuuluu kaikille

Ehkäisevä työ kuuluu kaikille. Ehkäisevää työtä on terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen toimet silloin, kun ihmisen elämässä ei tunnisteta tai havaita erityisiä riskejä tai huolia. Kuntien ja kolmannen sektorin toimijoiden rooli edistävän työn tekijänä on merkittävä ja niiden rakenteisiin sisältyykin jo luonnostaan suuri määrä päihde-, mielenterveys- ja pelinongelmilta ehkäiseviä palveluja, toimintoja ja ratkaisuja. Tärkeätä on tunnistaa ne kaikki.

Kaikki matalan kynnyksen takana olevat palvelut ja toimet ovat ehkäisevää työtä. Riskien varhainen tunnistaminen, niiden puheeksiotto ja hoitoonohjaus tarvittaessa edustavat työtä pienten huolien alueella. Tätä ns. varhaista puuttumista voidaan tehdä sosiaali- ja terveydenhuollon lisäksi myös kunnissa ja järjestöissä, toimialasta tai vastuualueesta riippumatta. Jos huoli muuttuu ilmeiseksi tai suureksi, tarvitsee ihminen apua välittömästi. Tunnistetut ja tiedossa olevat palvelu- ja hoitopolut ja yhdessä sovitut toimintakäytännöt ovat ehkäisevää työtä. Ehkäisevää työtä ovat myös hyvin toimivat palvelut kunnissa sekä sosiaali- ja terveydenhuollossa ennen ongelmia, niiden aikana ja jälkeen (ks. taulukko 3).

Ehkäisevä työ on hyvinvointia edistävien päätöksien tekemistä kaikilla kunnan sektoreilla kuntalaisia ja kansalaisjärjestöjä kuunnellen. Jotta ehkäisevä työ on toimivaa, on oltava selvää, kuka sitä johtaa. Lisäksi työlle on hyvä määritellä koordinoinnista vastaava henkilö ja työtä tukeva monialainen työryhmä.

		Työkalut ja toiminta	Toimijat
Ei huolta:	Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> • Ajantasaisen tiedon tuottaminen • Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen • Kaikille ikäryhmille kohdennetut toimet: 	<ul style="list-style-type: none"> • Kuntien peruspalvelut, mm. sivistystoimen palvelut; varhaiskasvatus, nuorisotyö, koulut • Sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelut ja erityispalvelut (Hyvinvointikuntayhtymä) • Seurakunnat • Elinkeinoelämä (Pakka –työ) • Kolmannen sektorin toimijat, kuten <ul style="list-style-type: none"> ○ Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry ○ Mannerheimin Lastensuojeluliiton paikallisosastot ○ Harrastus- ja urheiluseurat ○ Vanhempainyhdistykset ○ Lions Clubit ○ Forssan Seudun Mielenterveysseura ○ Pelirajat'on / Sosped-säätiö ○ Suomen Punainen Risti ○ Martat ○ FinFami ○ Forssan seudun Astma- ja Allergiayhdistys
Huoli herää:	Matalan kynnyksen palvelut	<ul style="list-style-type: none"> • Varhainen tunnistaminen, puheeksiotto, mini-interventio (mm. testit (Audit ym.)) • Ryhmätoiminta • Nuorten ryhmät • Verkkopalvelut • 	
Tuntuva huoli:	Päivystyspalvelut	<ul style="list-style-type: none"> • Kriisityö • Sosiaalipäivystys 	
Suuri huoli:	Kohdennetut palvelut	<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut 	

Taulukko 3.

3. Tavoitteet vuosille 2019-2021

Kansalliset päihde- ja rahapelihaittojen sekä tupakoinnin ehkäisyn tavoitteet vuoteen 2025 mennessä (taulukko 4).

Taulukko 4

Alkoholi	<ul style="list-style-type: none">• Alkoholin kokonaiskulutus on alle 10 litraa 100 % alkoholia asukasta kohden (15 vuotta täyttäneet) (THL)• Kerralla vähintään kuusi alkoholiannosta kerran viikossa tai useammin juovien osuus on 20–64 –vuotiailla alle 10 % (THL, Alueellinen terveys- ja hyvinvointitutkimus ATH)• Kerralla vähintään kuusi alkoholiannosta 30 päivän aikana juovien osuus on 15–16 –vuotiaiden joukossa korkeintaan 15 % (THL, Eurooppalainen koululaistutkimus ESPAD)
Tupakka	<ul style="list-style-type: none">• Alle 8 % 20–64 –vuotiaista käyttää tupakka- tai nikotiinituotteita (THL, Alueellinen terveys- ja hyvinvointitutkimus ATH)• Lukion ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuosikurssin opiskelijoiden päivittäinen tupakan, nuuskan ja sähkösavukkeiden käyttö vähenee sekä käytössä näkyvät erot kaventuvat näiden koulutusmuotojen opiskelijoiden välillä (THL, Kouluterveyskysely)
Huumausaineet	<ul style="list-style-type: none">• Viimeisen kuukauden aikana jotain huumausainetta käyttäneiden osuus 15–69 –vuotiaista on korkeintaan 2 % (THL, Huumekysely)
Rahapelaaminen	<ul style="list-style-type: none">• Niiden 15–17 –vuotiaiden osuus, joilla on ollut rahapelaamisen aiheuttama ongelma viimeisen 12 kuukauden aikana, on pienempi kuin vuonna 2015 (THL, Suomalaisten rahapelaaminen -kysely)• Viikoittainen rahapelejä pelaavien 8. ja 9. luokan oppilaiden osuus on pienempi kuin 7 % (THL, Kouluterveyskysely)

Valtakunnallisten tavoitteiden, suositusten ja lainsäädännön lisäksi toimintaa ohjaavat paikallisesti laaditut suunnitelmat, jota tämä kyseinen suunnitelma edustaa. Seudullisista tavoitteista vuosille 2018–2021 on sovittu seudullisessa ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöverkostossa. Seutukunnallinen yhdyshenkilöverkosto nimeää ehkäisevän päihdetyön tavoitteet kansallisten ja maakunnallisten tavoitteiden sekä paikallisesti esiinnousseiden ja todennettujen tarpeiden pohjalta, ja arvioi niiden toteutumista vuosittain.

Seudulliset tavoitteet vuosille 2019–2021 ovat:

1. Ehkäisevä työ kuuluu kaikille
2. Ehkäisevä päihdetyö ja pelihaittojen ehkäisy toteutuu verkostoyhteistyönä
3. Alaikäisten päihdekokeilujen väheneminen ja aloitusiän nostaminen
4. Työikäisten ja ikäihmisten päihteettömyyden tukeminen ja päihdehaittojen väheneminen
5. Päihde-, mielenterveys- ja pelihaittakysymyksistä on saatavilla tietoa helposti ja riittävästi
6. Ammattilaiset tunnistavat päihteisiin, mielenterveyteen ja ongelmapelaamiseen liittyviä riskejä ja haittoja ja osaavat tukea asiakasta varhaisessa vaiheessa

Tavoitteita koskevat toimenpiteet ehkäisevän päihdetyön kehittämiseksi ja edistämiseksi vuosien 2019–2021 aikana on kirjattu toimintasuunnitelman lopussa esitettävään taulukkoon (liite 1) Liitteenä on myös Forssan seudun ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöverkoston vuosikello (liite 2).

Liite 1

PAINOPISTEALUE	TAVOITTEET	TOIMENPITEET	VASTUUTOIMIJAT	AIKATAULU	MITTARIT
1. EHKÄISEVÄ TYÖ KUULUU KAIKILLE	Ehkäisevä työ kuuluu kaikille.	Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma hyväksytään kaupungin/kuntien hallituksessa tai valtuustossa.	Kuntien ept-työstä vastaavat virkamiehet ja ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilö Ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöverkosto	Valtuustokausittain	Hyväksytty toimintasuunnitelma
	Ehkäisevä päihdetyö ja pelihaittojen ehkäisy kirjataan osaksi kuntastrategiaa ja/tai hyvinvointisuunnitelmaa, sekä FSHKY:n terveydenedistämisuunnitelmaa.	Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma on laadittu, sitä päivitetään ja tavoitteiden toteutumista seurataan suunnitellusti.	Ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöverkosto (§5) Kunnat	Vuosittain Valtuustokausittain	Suunnitelmien sisällön seuranta

Liite 1

PAINOPISTEALUE	TAVOITTEET	TOIMENPITEET	VASTUUTOIMIJAT	AIKATAULU	MITTARIT
<p>2. EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ JA PELIHAITTOJEN EHKÄISY TOTEUTUU VERKOSTO- YHTEISTYÖNÄ</p>	<p>Koordinoitu ehkäisevä päihdetyö ja pelihaittojen ehkäisy toteutuu verkostoyhteistyönä.</p>	<p>Kuntien ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilön tehtävien yhdenmukaistaminen.</p>	<p>Ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöverkosto</p>	<p>2019–2021</p>	<p>EHKÄPÄ - suunnitelmassa kirjattujen tehtävien toteutuminen</p>
		<p>PAKKA – toimintamalli vakiinnutetaan osaksi seutukunnan ehkäisevää päihdetyötä.</p>		<p>Jatkuva</p>	<p>PAKKA – indikaattorit</p>
		<p>Asiantuntijatuki kunnille ja hyvinvointikuntayhtymälle.</p>	<p>Kuntien ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilö</p>		<p>Yhteistyön muodot ja laajuus</p> <p>Yhdyshenkilöverkoston vuosikello</p>
		<p>Tehdään yhteistyötä järjestöjen ja muun kolmannen sektorin kanssa ja tuetaan niitä ehkäisevän työn tekemisessä.</p>			

Liite 1

PAINOPISTEALUE	TAVOITTEET	TOIMENPITEET	VASTUUTOIMIJAT	AIKATAULU	MITTARIT
3. ALAIKÄISTEN PÄIHDE- KOKEILUJEN VÄHENEMINEN JA ALOITUSIÄN NOSTAMINEN	Päihdekokeilut vähenevät ja aloitusikä nousee.	Päihdekasvatus toteutuu ajantasaiseen tutkittuun tietoon perustuvin menetelmin.	Kuntien ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilö	Jatkuva	Kouluterveyskyselyt, Sotkanet, Pakka – indikaattorit
	Päihdehaitat vähenevät.	Ehkäisevä päihdetyö juurrutetaan varhaiskasvatukseen sekä nuoris- koulu- ja opiskelutyöhön.	Kuntien ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilö Yksiköiden esimiehet + yhteisölliset oppilashuoltoryhmät		
	Osallisuuden lisääminen.	Nuuska-agenttitoiminnan vakiinnuttaminen osaksi alaikäisten kanssa tehtävää ehkäisevää päihdetyötä.	Kuntien ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilö Koulutetut nuuska-agenttiohjaajat	Vuosittain	Koulutettujen nuuska-agenttien määrä ja pidetyt nuuskainfot

PAINOPISTEALUE	TAVOITTEET	TOIMENPITEET	VASTUUTOIMIJAT	AIKATAULU	MITTARIT
4. TYÖIKÄISTEN JA IKÄIHMISTEN PÄIHTEETTÖMYYDEN TUKEMINEN JA PÄIHDEHAITTOJEN VÄHENEMINEN	Päihdehaittojen väheneminen.	Valtakunnallisiin kampanjoihin osallistuminen ja niistä tiedottaminen seutukunnalla.	Ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöverkosto	Jatkuva	Päihdetilannekysely
		Terveystiedon edistäminen.	Terveystiedon edistämisen työryhmä		Terveystiedon edistämisen suunnitelman toteutuminen
		PAKKA – työ.	Anniskelu – työryhmä		PAKKA - indikaattorit

PAINOPISTEALUE	TAVOITTEET	TOIMENPITEET	VASTUUTOIMIJAT	AIKATAULU	MITTARIT
5. PÄIHDE-, MIELENTERVEY S- JA PELIHAITTA- KYSYMYKSISTÄ ON SAATAVILLA TIETOA HELPOSTI JA RIITTÄVÄSTI	Kuntalaisilla on saatavilla tietoa helposti ja riittävästi päihde- ja pelihaittakysymyksistä.	Viestitään päihdeistä ja niiden riskitekijöistä, ongelmallisesta pelaamisesta sekä ilmiöiden yhteyksistä toisiinsa.	Ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöverkosto	Jatkuva	Päihdetilanne- kysely, viestinnän monipuolisuus
		Toteutetaan kaikenikäisille kohdennettua viestintää.	Ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöverkosto		
		Ohjataan oma-apu – sivustoille (esim. päihdelinkki, mielenterveystalo, peluuri jne.)	SOTE -ammattilaiset		
		Tehdään viestintäyhteistyötä sekä paikallisten että valtakunnallisten toimijoiden kanssa.	Ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöverkosto, EHYT ry, AVI		

Liite 1

PAINOPISTEALUE	TAVOITTEET	TOIMENPITEET	VASTUUTOIMIJAT	AIKATAULU	MITTARIT
6. AMMATTILAISET TUNNISTAVAT PÄIHTEISIIN, MIELEN-TERVEYTEEN JA ONGELMAPELAAMISEEN LIITTYVIÄ RISKEJÄ JA HAITTOJA JA OSAAVAT TUKEA ASIAKASTA VARHAISESSA VAIHEESSA	Päihteisiin ja ongelmapelaamiseen liittyviä riskejä ja haittoja tunnistetaan ja otetaan puheeksi. Ammattilaisten riittävä osaaminen.	Kuntien henkilöstöä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muiden alojen ammattilaisia on ohjeistettu ja koulutettu tunnistamaan päihde- ja peliongelmat, ottamaan ne puheeksi sekä tarjoamaan niihin tukea varhaisessa vaiheessa (esim. mini-interventio). Keinoista ja menetelmistä on välitetty tietoa ammattilaisten ja toimijoiden käyttöön.	Esimiehet/ johto SOTE -ammattilaiset Ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöverkosto	Jatkuva	Järjestetyt koulutukset; osallistujat, koulutuspäivät, ammatti-ryhmien monipuolisuus ja koulutuksissa esitellyt ja käytössä olevat menetelmät ja välineet

